

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการพูดสื่อสารสำหรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา
THE LEARNING GUIDELINE FOR PROMOTE THE ABILITY OF ORAL COMMUNICATION FOR
MATTHAYOMSUKSA STUDENT

ประทุมเพชร แซ่อ่อง¹
Pratumpet Sae Ong

อรุณทัย อินทนิต²
Arunothai Inthanid

Received Date: 5 August 2024

Revised Date: 30 October 2024

Accepted Date: 6 November 2024

บทความวิชาการ

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการพูดสื่อสารสำหรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา โดยแบ่งกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างองค์ความรู้ความสามารถในการพูดสื่อสาร 2) ขั้นส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้สื่อหรือเทคโนโลยีในการพูดสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ 3) ขั้นสร้างประสบการณ์การพูดสื่อสาร ทั้งนี้แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ได้นำเสนอจะมุ่งเน้นการเสริมสร้างให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ (Knowledge) ทักษะ และการปฏิบัติ (Practice) และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude) ที่เกิดขึ้นจากการกระบวนการเรียนรู้ การฝึกฝน ฝึกปฏิบัติในชั้นเรียนไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จำลองต่าง ๆ ที่สร้างขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สอนทักษะการพูดสื่อสารสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามศักยภาพของผู้เรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการเรียนรู้, ความสามารถ, การพูดสื่อสาร

Abstract

This article aims to propose a learning management to promote the oral communication skills for high school students. The process of learning management was divided into three stages: 1) to produce a knowledge and ability in oral communication, 2) to encourage the students to use media or technology for oral communication creatively, and 3) to create the oral communication experiences. The proposed approach emphasizes integrating knowledge, skills and practice, and desirable attitudes developed through learning activities and classroom exercises. Students are guided to apply these elements in simulated scenarios, enabling them to connect theory to practical applications. This framework serves as a guide for teachers to adapt communication skill instruction according to the learners' potential and the expected learning outcomes.

Keywords: Learning management, Ability, Oral communication skills

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, Lecturer of Thai Department, Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University Email Address: Pratumpet.s@psru.ac.th

² อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, Lecturer of Thai Department, Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University

บทนำ

การพูดนับเป็นทักษะหนึ่งในกระบวนการของการสื่อสาร โดยทักษะการพูดนั้นเป็นทักษะของการส่งสารที่สำคัญประการหนึ่ง ด้วยเหตุเพราะทักษะการพูดนั้นเป็นกระบวนการในการถ่ายทอดข้อมูล ความรู้ ความรู้สึก ความคิดเห็น ตลอดจนความต้องการ จากบุคคลไปยังบุคคลอื่น (จากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร) โดยอาศัยการใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง อากัปกิริยาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ซึ่งสอดคล้องกับ DLTV1 (2566) และ วิเศษ ชาญประโคน (2550) ที่ได้กล่าวถึงความหมายของการพูดไว้ว่า การพูดเป็นกระบวนการถ่ายทอดสารและสาระ เช่น ความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ ความรู้จากบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง โดยใช้วัจนภาษาและอวัจนภาษาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด เพื่อให้ผู้ฟังได้รับสารที่ตรงตามเจตนาของผู้พูด รวมทั้งมีการตอบสนองตามที่ต้องการ ทั้งนี้การพูดที่ดีต้องประกอบด้วยมารยาทในการพูด ได้แก่ การใช้ถ้อยคำภาษาที่เหมาะสมกับระดับของผู้ฟัง ไม่พูดส่อเสียด มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ และไม่พูดนอกเรื่อง จากความหมายของการพูดที่ได้กล่าวถึงในข้างต้นกล่าวได้ว่า การพูดเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญในการสื่อสาร ทั้งนี้เพราะมนุษย์นั้นต้องอาศัยการสื่อสารเพื่อดำเนินชีวิตประจำวัน ดังนั้นการสื่อสารด้วยการพูดจะช่วยให้สารสามารถส่งไปยังผู้รับสารได้อย่างรวดเร็ว ทั้งยังสามารถโต้ตอบกันให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันได้ของทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ทั้งนี้การที่ผู้ส่งสารสามารถพูดสื่อสารได้ชัดเจนยังเป็นส่วนที่ช่วยแสดงให้เห็นถึงความสามารถและชั้นเชิงในการใช้ภาษาของผู้ส่งสารได้อีกด้วย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (2551) ได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางฯ จะเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งจะเห็นได้ว่า ความสามารถในการสื่อสาร นับเป็นความสามารถสำคัญที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะตามที่ต้องการได้ ทั้งนี้ได้ให้คำนิยามของ ความสามารถในการสื่อสารไว้ว่า “เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาเพื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกและทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม” ทั้งนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ได้กำหนดเนื้อหาการพูด ไว้ในสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูดว่า “สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์”

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด ความสามารถและสมรรถนะต่าง ๆ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการเรียนรู้ด้วยการบรรยายหรือรูปแบบการสอนเดิม ๆ อาจไม่เพียงพอต่อความต้องการในการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการเรียนรู้ประเด็นต่าง ๆ ดังที่ คະณະยะ อ่อนนาง (2561) ได้กล่าวถึงลักษณะของการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า “รูปแบบการเรียนการสอน การถ่ายทอดความรู้ วิธีการสอนในศตวรรษที่ 21 นั้นนับเป็นความท้าทายของผู้สอนเป็นอย่างมากในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ตรงกับสิ่งที่ผู้เรียนอยากเรียนรู้ ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนเดิม ๆ ที่เคยใช้แล้วได้ผลอาจใช้ไม่ได้เหมือนดังก่อน ด้วยเหตุเพราะโลกของการศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับในยุคปัจจุบันเป็นยุคที่เทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว หากผู้สอนยังคงสอนเหมือนแต่ก่อนที่ได้ร่ำเรียนมานั้น การเรียนการสอนอาจไม่เข้าถึงหัวใจของผู้เรียนอย่างแท้จริง” บทความฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาและนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการพูดสื่อสารสำหรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา โดยประยุกต์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย อาทิ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์เสมือนจริง (Simulation

Based Learning) ประกอบกับการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้เรียน ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อ

ผลการศึกษา

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการพูดสื่อสารสำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการพูดสื่อสารสำหรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา จะมุ่งเน้นที่ผลงานการพูดสื่อสารของผู้เรียน โดยไม่เน้นการท่องจำเนื้อหาหรือท่องจำองค์ความรู้เพื่อมาสอบ ผู้สอนจึงไม่ควรใช้วิธีการสอนแบบบรรยายในการสร้างองค์ความรู้กับผู้เรียนเกี่ยวกับหลักการและเทคนิคการพูดจนมากเกินไป แต่ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักการพูดสื่อสาร ผ่านรูปแบบและวิธีสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิด ควบคู่ไปกับการพูดสื่อสารของผู้เรียนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเป็นการเรียนรู้องค์ความรู้ด้านหลักการ ทฤษฎีควบคู่ไปกับการฝึกทักษะการพูดสื่อสาร ประกอบกับการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถด้านการพูดสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและมีความมั่นใจในการพูดสื่อสารนั้น จะต้องอาศัยความพยายามของผู้เรียนเองพร้อมกับแรงสนับสนุนจากผู้สอนร่วมด้วยเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ ซึ่งมีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างองค์ความรู้ความสามารถในการพูดสื่อสาร

ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นั้นแม้ผู้เรียนจะต้องการการฝึกฝน ฝึกทักษะการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสามารถหรือสมรรถนะเพื่อนำไปประยุกต์หรือใช้งานในอนาคตได้ อย่างไรก็ตามการจะผลักดันให้ผู้เรียนเกิดความสามารถโดยเฉพาะในการสื่อสารนั้นผู้เรียนจำเป็นต้องมีองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการต่าง ๆ ของการพูดสื่อสารก่อนจึงจะสามารถนำหลักการเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้และแสดงออกให้เหมาะสมและถูกต้อง ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ควบคู่ไปกับทักษะด้านการพูดสื่อสารนั้น ผู้สอนจะต้องจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดความรู้ (Knowledge) ทักษะและการปฏิบัติ (Practice) และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude) ควบคู่กันไป ดังนั้นในกระบวนการขั้นที่ 1 นี้จึงเป็นกระบวนการที่ผู้สอนจะสร้างองค์ความรู้ด้านหลักการพูดสื่อสาร อาทิ หลักการพูด การพูดในที่ชุมชน การพูดเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ บุคลิกภาพที่ดีของผู้พูด มารยาทในการพูด เป็นต้น โดยลักษณะของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมนั้นผู้สอนจะต้องลดการบรรยายและปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ รวมทั้งนำเสนอสิ่งที่ตนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดให้ เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ รวมทั้งได้ฝึกฝนทักษะในการสื่อสาร แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ดังเช่น รูปแบบการสอนดังต่อไปนี้

1.1 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคปริศนาความรู้ (Jigsaw)

การจัดการเรียนรู้แบบปริศนาความรู้ (Jigsaw) เป็นเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการทำงานร่วมกันและได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ร่วมกันในกลุ่มเล็ก ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบปริศนาความรู้มีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม โดยทุกกลุ่มจะได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรมเดียวกัน ซึ่งผู้สอนแบ่งเนื้อหาหรือเรื่องที่จะเรียนออกเป็นหัวข้อย่อยเท่าจำนวนสมาชิกแต่ละกลุ่มและมอบหมายให้ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มค้นคว้าคนละหัวข้อโดยผู้เรียนแต่ละคนจะเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องที่ตนได้รับมอบหมายจากกลุ่มสมาชิกต่างกลุ่มที่ได้รับมอบหมายในหัวข้อเดียวกันจะร่วมกันศึกษาจากนั้นแต่ละคนจะกลับเข้ากลุ่มเดิมของตนเพื่ออธิบายหัวข้อที่ตนศึกษาให้เพื่อนร่วมกลุ่มฟัง

ทิตินา แคมมณี (2564) กล่าวถึงกระบวนการเรียนการสอนเทคนิคจิกซอร์ (Jigsaw) ขั้นตอนดังนี้

1) ผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถ (เก่ง -กลาง -อ่อน) กลุ่มละ 4 คน และเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มบ้านของเรา (Home group)

2) สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราได้รับมอบหมายให้ศึกษาเนื้อหาสาระคนละ 1 ส่วน (ซึ่งเปรียบเสมือนได้ชิ้นส่วนของภาพตัดต่อคนละ 1 ชิ้น) และหาคำตอบในประเด็นปัญหาที่ผู้สอนมอบหมายให้

3) สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราแยกย้ายไปรวมกับกลุ่มอื่นซึ่งได้รับเนื้อหาเดียวกันตั้งเป็น **กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group)** ขึ้นมา และร่วมกันทำความเข้าใจในเนื้อสารนั้นอย่างละเอียด และร่วมกันอภิปรายหาคำตอบประเด็นปัญหาที่ผู้สอนมอบหมายให้

4) สมาชิกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ กลับไปสู่กลุ่มบ้านของเรา แต่ละคนช่วยสอนเพื่อนในกลุ่มให้เข้าใจในสาระที่ตนได้ศึกษาร่วมกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ สมาชิกทุกคนได้รับรู้เนื้อหาทั้งหมด

5) ผู้เรียนทุกคนทำแบบทดสอบ แต่ละคนจะได้รับคะแนนเป็นรายบุคคลและนำคะแนนของทุกคนในกลุ่มบ้านของเรามารวมกัน(หรือหาค่าเฉลี่ย) เป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุด ได้รับรางวัล

รูปแบบการสอนแบบปริศนาความรู้ (Jigsaw) ในช่วงต้นจะทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจเนื้อหา ด้านความรู้ที่ผู้สอนต้องการให้เกิดกับผู้เรียนอีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการสื่อสาร ทั้งนี้แนวทางการประยุกต์ใช้คือ ผู้สอนจะต้องแบ่งประเด็นเนื้อหาออกเป็น ส่วน ๆ เพื่อให้ผู้เรียนในกลุ่มบ้านของเราได้ศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้ ในขั้นที่ 2 เช่น 1) ความหมายของการพูด 2) ความสำคัญของการพูด 3) บุคลิกภาพในการพูด 4) การใช้ภาษาในการพูด 5) การเตรียมเนื้อหาในการพูด แล้วให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนข้างต้น และได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่สร้างร่วมกัน โดยอาศัยทักษะการพูดสื่อสารในขั้นที่ 3-4 จากนั้นทบทวนองค์ความรู้ที่ได้รับในขั้นที่ 5 เป็นการเสร็จสิ้นกระบวนการจัดการเรียนรู้

1.2 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think Pair Share)

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think Pair Share) เป็นหนึ่งเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยจะเป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้เรียน 2 คน จับคู่กันแล้วช่วยกันแบ่งปันความคิดในประเด็นปัญหา จากนั้นนำองค์ความรู้ที่ได้ไปนำเสนอให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนได้รับฟังและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ทั้งนี้เทคนิคการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think Pair Share) นี้มีส่วนช่วยในการฝึกฝนให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การพูดสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่นควบคู่ไปกับการได้รับและสร้างองค์ความรู้ของตนเอง การประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิดมีขั้นตอนโดยสรุปดังนี้

1) ผู้สอนตั้งประเด็นหรือกำหนดปัญหาสั้น ๆ หรือโจทย์คำถามกับผู้เรียนทั้งชั้น

2) ผู้เรียนแต่ละคนหาคำตอบด้วยตนเองโดยลำพังอย่างอิสระ สัก 1-2 นาที

3) ผู้เรียนจับคู่แบบละความสามารถ ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผลัดกันเล่า

ความคิดหรือคำตอบของตนให้เพื่อนฟัง จนได้ข้อสรุปที่เห็นพ้องกัน

4) ผู้เรียนคนใดคนหนึ่งสามารถอธิบายคำตอบ นำผลสรุปเสนอหน้าชั้นเรียน ให้เพื่อนฟังทั้งชั้น เพื่อหาข้อสรุปของประเด็นคำถามจากผู้เรียนทั้งชั้น

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think Pair Share) เหมาะสำหรับทักษะการพูดสื่อสาร โดยเฉพาะในประเด็นการเรียนการสอน เรื่อง การพูดแสดงความคิดเห็น โดยผู้สอนให้ผู้เรียนฟังและดูสื่อออนไลน์ แล้วตั้งประเด็นคำถามหรือผู้สอนกำหนดประเด็นคำถามให้ผู้เรียน หลังจากนั้นให้จับคู่เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จนได้ข้อสรุป แล้วจึงออกมาพูดอธิบายให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนฟัง เทคนิคนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้หลักการแสดงความคิดเห็น ได้ฝึกทักษะการพูดแสดงความคิดเห็น รวมทั้งได้ฝึกฝนบุคลิกลักษณะของผู้พูดที่ดีในการพูดแสดงความคิดเห็นของตนเองให้ น่าฟัง น่าสนใจหรือน่าคล้อยตาม ทั้งยังเป็นการฝึกฝนมารยาทของการพูดสื่อสารที่ดีโดยการยอมรับและรับฟังความคิดเห็นของ

ผู้อื่น ตลอดจนการตั้งใจและเคารพในการพูดของผู้อื่น ไม่พูดแทรกขณะที่ผู้อื่นกำลังพูดเสนอความคิดเห็นของตนเองด้วยเช่นกัน

1.3 การจัดการเรียนรู้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer-assisted learning strategies)

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน(Peer-assisted learning strategies) เป็นวิธีการเรียนรู้ในลักษณะที่ผู้เรียนจะคอยช่วยเหลือ สอนซึ่งกันและกัน โดยมีผู้หนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้สอน ให้กับผู้เรียนที่ต้องการความช่วยเหลือหรือมีความเข้าใจในเนื้อหาที่น้อยกว่า ซึ่งการเรียนรู้ในรูปแบบนี้เป็นหนึ่งในกลยุทธ์การสอนแบบร่วมมือที่ผู้เรียนจะแสวงหาผู้ช่วยที่มีความแตกต่าง มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ เพื่อขยาย กรอบความคิดให้กว้างและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น Miller, Barbetta and Heron (อ้างถึงใน ประพนอม ดอนแก้ว, 2550) ได้กล่าวถึง รูปแบบกลวิธีการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนไว้หลายรูปแบบดังนี้

1) การสอนโดยเพื่อนร่วมชั้น (Class wide-Peer Tutoring) เป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทั้งสองคนที่จับคู่กันมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนทั้งสองสลับบทบาทเป็นทั้งนักเรียนผู้สอนที่คอยถ่ายทอดความรู้ให้แก่กันเรียนผู้เรียน และนักเรียนผู้เรียนซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการสอน

2) การสอนโดยเพื่อนต่างระดับชั้น (Cross-Age Peer Tutoring) เป็นการสอนที่มีการจับคู่ระหว่างผู้เรียนที่มีระดับอายุแตกต่างกัน โดยให้ผู้เรียนที่มีระดับอายุสูงกว่าทำหน้าที่เป็นผู้สอนและให้ความรู้ ซึ่งผู้เรียนทั้งสองคนไม่จำเป็นต้องมีความสามารถทางการเรียนที่แตกต่างกันมาก

3) การสอนโดยการจับคู่ (One-to-One Tutoring) เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนที่มีความสามารถทางการเรียนสูงกว่าเลือกจับคู่กับผู้เรียนที่มีความสามารถทางการเรียนต่ำกว่าด้วยความสมัครใจของตนเอง แล้วทำหน้าที่สอนในเรื่องที่ตนมีความสนใจ มีความถนัดและมีทักษะที่ดี

4) การสอนโดยบุคคลทางบ้าน (Home-Based Tutoring) เป็นการสอนที่ให้บุคคลที่บ้านของผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสอน ให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาความรู้ความสามารถแก่บุตรหลานของตนระหว่างที่บุตรหลานอยู่ที่บ้าน

แนวทางการประยุกต์ใช้วิธีสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนครานั้น ผู้สอนควรเลือกประเด็นเนื้อหาของ การพูดสื่อสารที่มีหลักการไม่มาก เช่น การพูดแนะนำตัว การพูดแสดงความคิดเห็น เป็นต้น และควรแบ่งเนื้อหาให้ผู้เรียนผลัดกันพูด และผลัดกันฝึกทักษะการพูด โดยผู้สอนควรมีแบบบันทึกกิจกรรม และแบบประเมินการพูดให้กับผู้เรียนที่รับหน้าที่ทั้งสองฝ่าย

1.4 การจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA Model

การจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA Model นั้นเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนรู้จักการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ค้นพบองค์ความรู้และได้รับประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้หรือการลงมือปฏิบัติ (กุลิสรา จิตรขญาวนิช, 2564) ซึ่งทิสนา แคมมณี (2564) ได้กล่าวเสริมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA Model ไว้ว่าไม่เพียงแต่การจัดการเรียนรู้นี้จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Construction of knowledge) การจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้ยังต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับเพื่อน ๆ หรือบุคคลอื่นรวมทั้งสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วย ทั้งยังเป็นการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยทักษะกระบวนการ (Proceed Skills) ต่างๆ ในการช่วยสร้างองค์ความรู้ เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและเกิดประสิทธิภาพ ทั้งนี้ทิสนา แคมมณี (2564) ได้เสนอขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA ไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม: เป็นขั้นตอนในการทบทวนความรู้เดิมของผู้เรียน เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่กับองค์ความรู้เดิมของตน

ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่: เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนจะมอบหมายให้ผู้เรียนแสวงหาองค์ความรู้ใหม่จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลเหล่านั้นผู้สอนจะเป็นผู้เตรียมเพื่อให้ผู้เรียนค้นคว้าหรือผู้สอนอาจจะให้คำแนะนำผู้เรียนในการสืบค้นข้อมูลก็ได้เช่นกัน

ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม: เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจกับข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาจากการสืบค้นเพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้และรับประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ เช่น อภิปรายกลุ่ม สรุปความ เป็นต้น ซึ่งการเรียนรู้ในขั้นนี้จำเป็นต้องอาศัยการเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม: ในกระบวนการขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะอาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตน รวมทั้งขยายขอบเขตความเข้าใจของตนให้กว้างขึ้น จากการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 5 การสรุปและจัดระเบียบความรู้: ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะสรุปและจัดระเบียบองค์ความรู้ทั้งหมดที่ได้รับทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่ เพื่อให้จดจำหรือเข้าใจสิ่งที่เรียนรู้ได้มากขึ้น

ขั้นที่ 6 การปฏิบัติหรือการแสดงผลงาน: เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้แสดงผลจากการศึกษาองค์ความรู้ที่ได้ให้ผู้อื่นได้รับรู้ โดยจะเป็นการตรวจสอบความเข้าใจของตนเองประกอบกับส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการนำเสนอ

ขั้นที่ 7 การประยุกต์ใช้ความรู้: ในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนของการส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปฝึกฝน ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลายเพื่อเพิ่มความชำนาญ ความเข้าใจและความสามารถในการแก้ปัญหาและความจำในเรื่องนั้น ๆ

การประยุกต์ใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA Model จะช่วยเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการพึ่งพาตนเอง สร้างองค์ความรู้ร่วมกัน และได้ฝึกฝนความสามารถในการพูดสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันของตนเองและเพื่อนร่วมชั้นเรียนในการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังเป็นการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจากหลักการที่ได้เรียนรู้โดยอาศัยสถานการณ์จำลองในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสม ทั้งนี้แนวทางในการประยุกต์ใช้วิธีการสอนดังกล่าว ผู้สอนสามารถเลือกประเด็นการพูดสื่อสารที่นักเรียนมีประสบการณ์หรือองค์ความรู้เดิมอยู่เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงองค์ความรู้ทั้งเก่าและใหม่ได้ดียิ่งขึ้น เช่น การพูดแนะนำตัว การพูดอธิบายความ การพูดนำเสนอ รวมทั้งบุคลิกภาพและมารยาทในการพูดที่ดี เป็นต้น

จากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 รูปแบบที่ได้นำเสนอในข้างต้น จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้ (Knowledge) จากประเด็นที่ผู้สอนกำหนดไว้ในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ โดยที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ สืบเสาะและสร้างองค์ความรู้ใหม่เพิ่มเติมด้วยตนเองนอกเหนือจากการแนะนำและการเสริมองค์ความรู้จากผู้สอน ทั้งยังได้ฝึกฝนความสามารถและการปฏิบัติการพูดสื่อสาร (Practice) ผ่านการแลกเปลี่ยน การพูดสื่อสารในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้โดยที่ผู้เรียนไม่รู้ตัว ด้วยเหตุเพราะลักษณะของกิจกรรมจะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความพยายามในการพูดสื่อสาร โดยผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนจะมีความเชื่อมั่นว่าผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพที่จะสามารถพูดสื่อสารและอธิบายเนื้อหาหรือประเด็นที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ทั้งนี้ผู้เรียนยังได้แสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude) ของการพูดสื่อสารที่ดีผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยที่ผู้เรียนไม่รู้ตัว ซึ่งส่งผลให้การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการพูดสื่อสารของผู้เรียนนั้นมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามนอกจากรูปแบบการสอนทั้ง 4 รูปแบบที่ได้นำเสนอไปในข้างต้นแล้วนั้นยังมีรูปแบบการสอนในลักษณะอื่น ๆ ที่ผู้สอนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้านการพูดสื่อสาร เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ หลักการควบคู่ไปกับการฝึกปฏิบัติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเป้าหมายการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนจะเลือกรูปแบบหรือวิธีการสอนใดจะต้องพิจารณาความต้องการ และบริบท

ของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงลักษณะวิธีการสอนในศตวรรษที่ 21 เป็นสำคัญที่ผู้สอนจะต้องลดบทบาทการบรรยายลง และผลักดันให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้พร้อมทั้งให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดและแสดงการพูดสื่อสารได้อย่างมั่นใจ

ขั้นที่ 2 ส่งเสริมผู้เรียนในการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการพูดสื่อสารอย่างสร้างสรรค์

ภายหลังจากที่ผู้เรียนได้รับและสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับความสามารถในการพูดสื่อสารกระบวนการขั้นต่อไปจะเป็นการนำผู้เรียนไปสู่การเตรียมตัวเพื่อปฏิบัติการพูดสื่อสาร โดยในขั้นที่ 2 นี้ ผู้สอนจะเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อประกอบการพูดสื่อสารตามประเด็นหรือหัวข้อที่ผู้สอนกำหนดให้ ทั้งยังเป็นการฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนว่าในประเด็นการพูดสื่อสารของตนนั้นจำเป็นต้องใช้สื่อใดมาประกอบการพูด เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวที่พูดได้อย่างชัดเจน ซึ่งการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมจะเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยเสริมสร้างความสามารถในการพูดสื่อสารรวมทั้งการคิดในเชิงสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนอีกด้วย โดยในขั้นตอนนี้ผู้สอนจะมีบทบาทในการชี้แนะให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์และแนะนำผู้เรียนเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเลือกใช้หรือสร้างสื่อและเทคโนโลยีให้สอดคล้องเหมาะสม รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนได้จัดทำสื่อประกอบการพูดอย่างสอดคล้อง เหมาะสม สร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีแนวทางในการเลือกใช้ ออกแบบหรือจัดทำสื่อประกอบการพูดสื่อสารดังนี้

1) Infographic แสดงองค์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อประกอบการพูดนำเสนอข้อมูล ซึ่งวรวิทย์ จันทร์สุวรรณ (2563) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของ infographic ไว้ว่า เพื่อเป็นการเปลี่ยนข้อมูลจำนวนมากที่ยุ่ยากซับซ้อนให้เป็นภาพกราฟิกต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาได้โดยง่ายและรวดเร็ว ประกอบกับการออกแบบรูปแบบที่สวยงามของ Infographic จะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้รับสารได้ โดยผู้สอนสามารถแนะนำให้ผู้เรียนรู้หลักการออกแบบ Infographic เพื่อประกอบการพูดอธิบายองค์ความรู้ทางวรรณคดีไทย เช่น แผนผังความสัมพันธ์ของตัวละครในเรื่อง อิเหนา เป็นต้น

2) การสร้างหรือเลือกใช้วิดีโอเพื่อประกอบการพูด เช่น การพูดโน้มน้าวใจ ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนสืบค้นสื่อโฆษณาที่เผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์อย่าง youtube เพื่อนำมาประกอบการพูดเพื่อโน้มน้าวใจของเพื่อนร่วมชั้นเรียนให้เชื่อหรือคล้อยตามในประเด็นที่นำเสนอ หรือเลือกวิดีโอที่แสดงถึงผลเสียของการไม่อนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ เพื่อนำมาประกอบการพูดเชิญชวนหรือณรงค์ให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนตระหนักถึงสภาวะโลกร้อน ซึ่งการเลือกใช้วิดีโอที่มีทั้งภาพและเสียงเหล่านี้จะเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ดึงดูดความสนใจ และกระตุ้นอารมณ์สะเทือนใจต่าง ๆ ให้ผู้รับสารเกิดอารมณ์ร่วมและคล้อยตามได้ เป็นต้น

3) การสร้างพรีเซนเทชันประกอบการพูดสื่อสารหน้าชั้นเรียนผ่านแพลตฟอร์มสร้างสไลด์ต่าง ๆ อาทิ powerpoint canva googleslides เป็นต้น โดยผู้สอนจะส่งเสริมและให้คำแนะนำผู้เรียนในการใช้โปรแกรม ตลอดจนแนวทางการออกแบบ การเลือกเนื้อหา การเลือกภาพประกอบให้เหมาะสม เพื่อสร้างพรีเซนเทชันในรูปแบบสไลด์เพื่อช่วยในการนำเสนอข้อมูลเป็นระเบียบและน่าสนใจ โดยผู้สอนต้องคอยควบคุมและให้คำแนะนำในการสร้างสไลด์การนำเสนอที่ไม่มีตัวหนังสือมากเกินไปจนทำให้ขาดความน่าสนใจ และหรือจะทำเมื่อผู้เรียนมานำเสนอหน้าชั้นเรียนจะพะวงกับการอ่านสไลด์มากเกินไปจนทำให้การนำเสนอขาดความน่าสนใจ เป็นต้น

4) การสร้างเกมผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น เกมเปิดแผ่นป้าย เกมจับคู่ผ่าน powerpoint เกมตอบคำถาม ผ่าน Kahoot, Quizizz, Vonder Go, Wordwall เป็นต้น เพื่อดึงดูดความสนใจและกระตุ้นให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนเกิดปฏิกริยาร่วมขณะที่ผู้เรียนนำเสนอเนื้อหา หรือองค์ความรู้เสร็จสิ้น

5) การระดมความคิดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านกระดานออนไลน์ใน application padlet เช่น ผู้เรียนอาจจะเลือกใช้ padlet เพื่อกระตุ้นให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนคนอื่น ๆ ช่วยระดมความคิดเห็นหรือแสดงความคิดเห็นของตนเกี่ยวกับประเด็นที่ได้นำเสนอหรือแสดงความรู้สึกประกอบการแสดงความคิดเห็นของผู้นำเสนอ หรือเลือกใช้ padlet มาใช้ประกอบการพูดนำเสนอในลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ฟัง (เพื่อนร่วมชั้นเรียน) เช่น การให้ผู้ฟังร่วมกันตอบคำถามผ่านกระดานออนไลน์ ค้นหารูปภาพที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่นำเสนอและ upload ผ่าน padlet เพื่อนำมาประกอบการพูด

นำเสนอ เป็นต้น ซึ่งการเลือกใช้กระดานออนไลน์ที่มีลักษณะสามารถโต้ตอบได้แบบ Realtime แบบ padlet นั้นผู้ใช้หลายคนสามารถปฏิบัติหรือสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้พร้อมกันและได้รับข้อมูลแบบเรียลไทม์

อย่างไรก็ตามนอกจากสื่อและเทคโนโลยีที่ได้ยกมาเสนอแนะเป็นแนวทางในการเลือกใช้และส่งเสริมผู้เรียนในการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการพูดสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ยังมีสื่อและเทคโนโลยีอีกมากมายที่จะช่วยเสริมหรือประกอบการพูดสื่อสารของผู้เรียนได้ เช่น การใช้ google maps, google earth, การใช้ AI ช่วย generate รูปภาพประกอบการพูดต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งผู้เรียนจะต้องเลือกใช้ให้สอดคล้อง เหมาะสมกับการพูดสื่อสารของตน โดยมีผู้สอนเป็นผู้คอยชี้แนะ และให้คำแนะนำในการประยุกต์ใช้สื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ เหล่านี้ให้กับผู้เรียน

ขั้นที่ 3 สร้างประสบการณ์การพูดสื่อสาร

เมื่อผู้เรียนผ่านการเรียนรู้ การสร้างองค์ความรู้ รวมทั้งการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับการพูดสื่อสารแล้ว ในลำดับขั้นตอนสุดท้ายนี้ผู้เรียนจะได้ฝึกปฏิบัติการพูดสื่อสารโดยผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดประเด็นหรือสถานการณ์จำลองต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนความสามารถในการพูดสื่อสาร ทั้งนี้การสร้างประสบการณ์การพูดสื่อสารให้กับผู้เรียนถือสิ่งสำคัญ เพราะเป็นผลงานของผู้เรียนและเป็นการนำความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่ได้เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพ

คอส์ป (1984 cited in Kolb, Osland and Rubin, 1991) ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ว่า “เป็นกระบวนการของการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ และประยุกต์ใช้ไปสู่สถานการณ์ในชีวิตจริง” ในขณะที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) เสนอว่า “การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีโอกาสรับประสบการณ์ แล้วได้รับการกระตุ้นให้สะท้อนสิ่งต่าง ๆ (Reflection) ที่ได้จากประสบการณ์ออกมาพัฒนาทักษะใหม่ ๆ เจตคติใหม่ ๆ หรือวิธีการคิดใหม่ ๆ” ดังนั้น การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) คือกระบวนการสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติด้วยการนำเอาประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ ๆ ขึ้น ขั้นที่ 4 นี้ เป็นขั้นที่ผู้สอนมุ่งเน้นผลิตผลงานการพูดสื่อสารจากสถานการณ์ต่าง ๆ และมีประเมินความสามารถในการพูดสื่อสารตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

จากแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการพูดสื่อสารสำหรับผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขั้นตอนดังกล่าว ผู้สอนควรวิเคราะห์เนื้อหาการสอน บริบทการเรียนรู้หรือธรรมชาติของผู้เรียน และจัดลำดับขั้นตอนในการสอน รวมทั้งประเมินผลความสามารถของผู้เรียนตามลำดับ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางการเรียนรู้และเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสามารถด้านการพูดสื่อสาร

ตารางที่ 1 ตัวอย่างวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการพูดสื่อสารสำหรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา
การจัดการเรียนรู้ เรื่อง การพูดโน้มน้าวใจ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ตัวชี้วัด พูดโน้มน้าวโดยนำเสนอหลักฐานตามลำดับเนื้อหาอย่างมีเหตุผลและน่าเชื่อถือ

ชั่วโมงที่	จุดประสงค์การเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	การจัดการเรียนรู้
1-2 ขั้นที่ 1 สร้างองค์ ความรู้ความสามารถใน การพูดสื่อสาร	1. ผู้เรียนสามารถอธิบายความหมาย และหลักการพูดโน้มน้าวใจได้ถูกต้อง (Knowledge: K) 2. ผู้เรียนสามารถพูดนำเสนอความรู้ ในประเด็นที่ครูกำหนดให้ได้ (Practice: P) 3. ผู้เรียนให้ความร่วมมือในกิจกรรม (Attribute: A)	1) ประเมินผลงาน กลุ่ม (เครื่องมือ คือ แบบประเมินผลงาน กลุ่ม) 2) สังเกตการ ปฏิบัติงานภายใน กลุ่ม(เครื่องมือ คือ แบบสังเกต การปฏิบัติงานกลุ่ม)	นำเข้าสู่บทเรียน 1) ให้ผู้เรียนดูโฆษณาแล้วถามผู้เรียนเกี่ยว เป้าหมายการโฆษณา ขั้นจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ รูปแบบปริศนาความรู้ (Jigsaw) 2) ผู้เรียนเข้ากลุ่มคละความสามารถ(เก่ง - กลาง -อ่อน) กลุ่มละ 4 คน และเรียก กลุ่มนี้ว่ากลุ่มบ้านของเรา (Home group) 3) สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราได้รับ มอบหมายให้ศึกษาเนื้อหาสาระคนละ 1 ส่วน (เปรียบเทียบได้ชิ้นส่วนของภาพตัดต่อคน ละ 1 ชิ้น) และหาคำตอบในประเด็นปัญหาที่ ผู้สอนมอบหมายให้ ประเด็นเนื้อหาสาระ มีดังนี้ -ความหมายและความสำคัญของ การพูดโน้มน้าวใจ -กลวิธีการพูดโน้มน้าวใจ -ลักษณะภาษาในการพูดโน้มน้าวใจ -ตัวอย่างการพูดโน้มน้าวใจ -ประโยชน์ของการพูดโน้มน้าวใจ 4) สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราแยกย้ายไปรวม กับกลุ่มอื่นซึ่งได้รับเนื้อหาเดียวกัน ตั้ง เป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group) ขึ้นมา และร่วมกันทำความเข้าใจในเนื้อสารนั้น อย่างละเอียดและร่วมกันอภิปรายหาคำตอบ ประเด็นปัญหาที่ผู้สอนมอบหมายให้ 5) สมาชิกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลับไปสู่กลุ่มบ้าน ของเรา แต่ละคนช่วยสอนเพื่อนในกลุ่มให้ เข้าใจในสาระที่ตนได้ศึกษาร่วมกับกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ สมาชิกทุกคนได้รับรู้เนื้อทั้งหมด 6) ผู้เรียนทุกคนทำแบบทดสอบแต่ละคนจะ ได้รับคะแนนเป็นรายบุคคลและนำ

ชั่วโมงที่	จุดประสงค์การเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	การจัดการเรียนรู้
3-4 ขั้นที่ 2 ส่งเสริมผู้เรียนในการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการพูดสื่อสารอย่างสร้างสรรค์	1. ผู้เรียนสามารถระบุประเด็นเนื้อหาในการพูดโน้มน้าวใจได้ (Knowledge: K) 2. ผู้เรียนสามารถจัดวางแผนและจัดทำสื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการพูด (Practice : P) 3. ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ และมีความกระตือรือร้นในกิจกรรม (Attribute: A)	-ประเมินจากใบงาน การเขียนโครงเรื่อง และการใช้สื่อในการพูดโน้มน้าวใจ (เครื่องมือ คือ แบบประเมินการเขียนโครงเรื่องและการใช้สื่อ)	คะแนนของทุกคนในกลุ่มบ้านของเรามา รวมกัน(หรือหาค่าเฉลี่ย) เป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุด ได้รับรางวัล ขั้นสรุป 7) ผู้เรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ทั้ง5 ประเด็นอีกครั้ง นำเข้าสูบทเรียน 1) ครูสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับประโยชน์ของการพูดโน้มน้าวใจ ขั้นจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 2) ครูให้ดูคลิปวิดีโอตัวอย่างการโน้มน้าวใจ 3) ครูให้ผู้เรียนเลือกประเด็นในการพูดโน้มน้าวใจโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเลือกประเด็นที่ใกล้ตัวของผู้เรียน เช่น การพูดโน้มน้าวใจให้รักษาความสะอาด การพูดโน้มน้าวใจตั้งใจเรียนในรายวิชาภาษาไทย การพูดโน้มน้าวใจให้เห็นความสำคัญของการตรงต่อเวลา ฯลฯ 4) ผู้เรียนวางแผนการพูด และเขียนโครงเรื่องโดยการจัดลำดับประเด็นสำคัญว่าจะพูดอะไรก่อนหลัง 5) นักเรียนวิเคราะห์สื่อที่จะนำมาใช้ในการพูดโน้มน้าวใจ และจัดทำสื่อที่จะนำมาใช้ในการพูด(ตามความเหมาะสมของห้องเรียน หากผู้เรียนไม่มีอุปกรณ์หรือเทคโนโลยีในห้องเรียน อาจให้กลับไปจัดทำสื่อภายหลัง) 6) ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการพูดโน้มน้าวใจโดยจับคู่แล้วผลัดกันพูด ครูช่วยแนะนำการพูด
5-6 ขั้นที่ 3 สร้างประสบการณ์การพูดสื่อสาร	1. ผู้เรียนสามารถพูดโน้มน้าวใจโดยใช้สื่อและเทคโนโลยีประกอบการพูดอย่างสร้างสรรค์และเหมาะสม (Practice : P) 2. ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ มีความมุ่งมั่น และมีมารยาทในการพูด (Attribute: A)	-ประเมินการพูดโน้มน้าวใจ (เครื่องมือ คือ แบบประเมินการพูดโน้มน้าวใจ ใช้เกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics))	วิธีที่ 1 1) ครูสร้างประสบการณ์โดยการจัดเวทีให้ผู้เรียนออกมาพูดโน้มน้าวใจ(อาจใช้ห้องเรียนหรือห้องประชุมที่มีเวทีและมีอุปกรณ์การนำเสนอสื่อ) 2) ผู้เรียนออกมาพูดโน้มน้าวใจทีละคนตาม วิธีที่ 2 ครูสร้างประสบการณ์โดยการจัดเวทีให้ผู้เรียนออกมาพูดโน้มน้าวใจในช่วงพักกลางวันโดยให้ผู้เรียนพูดโน้มน้าวใจวันละ 2-3 คน จนครบทุกคน

ชั่วโมงที่	จุดประสงค์การเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	การจัดการเรียนรู้
			** หากนักเรียนมีจำนวนมาก ควรให้นักเรียนจับคู่แล้วเลือกหัวข้อ 1 หัวข้อ เพื่อออกมาพูดโน้มน้าวใจ

บทสรุป

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการพูดสื่อสารสำหรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา ผู้สอนจะต้องมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ (Knowledge) ทักษะและการปฏิบัติ (Practice) และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude) ที่เกิดจากกระบวนการจัดการเรียนรู้และการฝึกฝนในชั้นเรียนผ่านสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เสมือนจริง โดยผู้สอนจะเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางทั้ง 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 สร้างองค์ความรู้ความสามารถในการพูดสื่อสาร ขั้นที่ 2 ส่งเสริมผู้เรียนในการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการพูดสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และ ขั้นที่ 3 สร้างประสบการณ์การพูดสื่อสาร ซึ่งในแต่ละขั้นของการออกแบบการจัดการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมให้หลากหลายได้ตามความเหมาะสม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน เป้าหมายของการเรียนรู้ รวมทั้งออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยผู้สอนควรจะออกแบบกิจกรรมให้เป็นลำดับขั้นตอนของการสร้างองค์ความรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ (Knowledge) ทักษะและการฝึกปฏิบัติ (Practice) และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude) ให้บรรลุตามเป้าหมายและผลลัพธ์ของการเรียนรู้ก่อน จึงจะสร้างประสบการณ์การพูดสื่อสารให้กับผู้เรียนในชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไปใช้ในสถานการณ์จำลองต่าง ๆ และในท้ายที่สุดผู้เรียนจะสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้เหล่านั้นในชีวิตประจำวันของตนอย่างมีประสิทธิภาพในความสามารถด้านการพูดสื่อสารสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ:คุรุสภา.
- กุลิศรา จิตรชญาณิช. (2564). *การจัดการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะยะ อ่อนนาง. (2561). บทบาทครูในศตวรรษที่ 21 กับการเรียนการสอนแบบ Active Learning. *ศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน: รวมบทความวิจัย บทความวิชาการ พ.ศ. 2561*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ทีศนา แคมมณี. (2564). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 25). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประนอม ดอนแก้ว. (2550). *การใช้กลวิธีการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวทางกายในการเล่นวอลเลย์บอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเวียงมอกวิทยา*. [การศึกษาค้นคว้าอิสระ]. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรวิทย์ จันทร์สุวรรณ. (2563). *อินโฟกราฟฟิค (แนวคิดเบื้องต้น): Infographic. Active Learning : Learning for All*. https://web.rmutp.ac.th/woravith/?page_id=1991
- วิเศษ ชาญประโคน. (2550). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ทริปเพิ้ล กรุ๊ป.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก*. 21 เซ็นจูรี จำกัด.

DLTV1. (2566, 26 มิถุนายน). หน่วยที่ 3 วาจาฉัน สำคัญนัก รายการ การพูดสื่อสาร 26 มิถุนายน 2566.

มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์. <https://dltv.ac.th/teachplan/episode/61961>

Kolb, D. A., Osland, J. S., and Rubin, I. M. (1991). *Organizational behavior: An Experiential Approach* (5th ed). Prentice-Hall.